

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz otuz beşinci içtima

9.XI.1338 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	436	Türkiye Konsolosluğu tesisine dair temenni takriri	437
2. — Azayı kiram muamelâtı	438	2. — Bitlis Mebusu Arif Beyle arkadaşlarının Meclis samîin locasında bulunan Vilâyatı Şarkıye ülemasından Bediüzzaman Said Molla'ya beyanı hoşâmedi edilmesine dair takriri	439
1. — Sivas Mebusu Emir Paşaya izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı	438	6. — Sualler	439
2. — Birinci Reisvekilliği için intihap	438, 439	1. — Karahisarı Sahib Mebusu Mehmed Şükrü Beyin, Devairi belediye rüesası hakkındaki Kanunun tehiri neşri sebebine dair İera Vekilleri Heyeti Riyasetinden sual takriri	439
3. — İkinci defa reye konulan maddeler	438	7. — Mazbatalar	439
1. — Mebus harcırahları hakkındaki Kanunun tefsirine dair Riyasetisaniye tezkeresi ve Kanunu Esasi Encümeni mazbatası	438, 438, 445, 446	1. — Bolu Mebusu Dr. Fuad Beyle arkadaşlarının, Hımayeietfal Cemiyetinden posta ve telgraf ücreti alınmamasına dair kanun teklifi ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları (2/432)	439, 445
4. — Teklifler	439		
1. — Karahisarı Sahib Mebusu Mehmed Şükrü Beyin, Mecalisi idare intihabatı hakkında kanun teklifi (2/590)	439		
5. — Takrirler	437, 439		
1. — Gazianteb Mebusu Abdürrahman Lâmi Efendinin Halep ve İskenderun'da bir			

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakerat; saat : 1,50

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretleri

KÂTIPLER : Mahmud Said Bey (Muş), Hakkı Bey (Van)

REİS — Efendim Celseyi küşadediyorum. Zaptı sabık hulâsası kıraat edilecek.

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci celse

İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât zaptı sabık hulâsası kıraat ve aynen kabul olundu. Müdafaai Millîye Vekiline Erkânı Harbiye Umumiye Reisi Paşa Hazretleri tarafından vekâlet edileceğine dair İcra Vekilleri Riyaseti tezkeresi okundu. Muzafferiyet ve Hâkimiyeti Millîyenin ilânı münasebetiyle mevрут tebriknamelere cevap yazılması tensibedildi. Encümen intihabatına dair tezkereler kıraat olundu. Birinci Reis Vekâleti için intihap icra edildi. Şimendifer ücretlerinden Harb karşılığı vergi ahzi hakkındaki lâyhâi kanuniye tercihan müzakere edilerek 1, 3, 4 neü maddeleri tadilen, ikinci madde aynen kabul edildi. Besim Atalay Beyin bu meseleye dair tavriri Nafia Vekâletine havale olundu. Heyeti umumiyesi tâyini esami ile reye konularak tenefüs için celse tatil olundu.

İkinci celse

Musa Kâzım Efendi Hazretlerinin tahtı Riyasetlerinde bilinikât Harbiye Encümeni intihabatına dair tezkere okundu. Mersin Mebusu Salâhaddin Beyin bir temenni tavriri Nafia Vekâletine havale edildi. Birinci Riyaset Vekâleti için yapılan intihapta ekseriyeti mutlaka hâsıl olmadığundan ikinci defa rey toplandı. Âza aile harcahına dair Kanunu Esasi Encümeninin tefsir mazbatası kıraat ve müzakere edilerek tâyini esami ile reye vaz'olunduğunda ekseriyet olmadığı anlaşıldığından ikinci defa reye konulacağı ve Riyaset Vekâleti için yapılan intihapta da hiçbir zatın ekseriyeti mutlaka ihraz edemediği bit-

tebliğ Perşembe günü toplanmak üzere Celseye nihayet verildi.

İkinci Reisvekili

Musa Kâzım

Kâtip

Mahmud Said

Kâtip

Hakkı

REİS — Zaptı sabık hulâsası hakkında mütalâa var mı? (Hayır sesleri) Aynen kabul edilmiştir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisar Sahib) — Efendim Meclisi Âlice kabul edilen Belediyeler Kanunu henüz neşredilmemiştir ve almış olduğumuz telgrafnamelerden de anlıyoruz ki : Mülhakata da tebliğ edilmemiştir. Meclisi Âlinizin kabul ettiği ve âcilen tebliğ edilmesi icabeden bir kanunun şimdiye kadar neşredilmemesi ve tebliğ olunmaması esbabım anlamıyorum. Bu esbabın anlaşılması için dün Makamı Riyasete bir tavriri verdim. Binaenaleyh Makamı Riyasetin bunu izah etmesini temenni ediyorum. Bunun daha ziyade gecikmesine müsaade yoktur. Binaenaleyh hâkimiyeti Millîyenin mânasiyle tezat teşkil ediyor ve Hâkimiyeti Millîye mânasız kalıyor.

YASİN B. (Gazianteb) — Efendim şimdi aldığım bir mektupta bu kanunun el'an neşredilmediği ve mülhakata tebliğ edilmediği yazılmaktadır. Bu kanunun şimdiye kadar neşredilmemesi doğru değildir. Derhal tamimini teklif ediyorum.

SALİH Ef. (Erzurum) — Reis Efendi, ben-deniz de bir şey arz edeceğim.

REİS — Efendim, Mehmed Şükrü Beyin sualine cevap veriyorum. Belediye rüesasının intihabı hakkındaki Kanun 1925 numara ile İcra Vekilleri Riyasetine gönderilmiş ve aynı tarihle matbuata, Belediye ve Adliye ve Muvazenei Maliye encümenleri Riyasetine tebliğ edilmiştir. Binaenaleyh Meclis vazifeyi tamamen yapmıştır.

Bendenizin haber aldığımıza göre Konya'da bu suretle intihap bile yapılmıştır. Binaenaleyh bize yapılacak bir muamele yoktur.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — O halde İera Heyeti Riyasetinden anlıyalım.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Kanun neşrolunmadı ki, intihap icra olunsun.

SALİH Ef. (Erzurum) — Arkadaşlar bendeniz de bir şey istirham edeceğim. Hususi veyahut umumi affa mütaallik birçok evrak ruznameye alındı. Şayanı affolan birçok adamların evrakları gelmiş; ruznamede bekliyor. Bunların her halde iyi veya fena, müspet veya menfi bir şeye rabtında isticlal edelim. İhtimal ki, bunların içerisinde afları Heyeti Vekilece de takarrür etmiş birçok kimseler vardır. Hapsanelerde hâlâ bu adamlar ölüyorlar. Kastamonu'dan gayri her hangi bir hapsaneye bir adam koyarsanız bu adamın artık yaşamak kabiliyeti kalmaz. Binaenaleyh bunları affetsek bile bunun yaşamasında ümit kalmaz. Bunlar mütaaddit hastalıklara yakalanıyorlar, berbat oluyorlar. Binaenaleyh bu adamları bırakalım.

REİS — Efendim, malûmuâliniz affa mütaallik mesail Meclisi Âlinizin kararıyla derhal müzakere edilir. Şayet öyle bir evrak varsa onu da tetkik ederiz. Ruznameye alırsız ve müzakere ederiz.

SALİH Ef. (Erzurum) — Vardır efendim, vardır. İlk celsede bu gibi evrakın müzakere edilmesini rica ederim.

ÖMER LÜTFİ B. (Amasya) — Reis Efendi, kavaninin neşir ve tedvini hakkında bir iki söz söylemek isterim. Malûmuâliniz kavaninin neşir ve tedvini için evvelce yapılmış bir kanun vardı. Onun bugün dahi Meclisi Âlinin kararı mucibince meriyülicra olması lâzımgelir. O kanunun zannederim üçüncü maddesi mucibince «Neşrolunan kanunların vekâleti aidesi tarafından vilâyetlere, sancaklara nüsahi kâfiyesi gönderilir ve onlarca da bu nüshalar nevahiye kadar neşredildikten maada suveri sairei müm-küne ile ahaliye tebliğ edilir» diyor. Geçen gün dairei intihabiyemde bir mesele oldu. Vergi hakkında bir kanun neşredildi, edilmedi diye orada mükellefine cezayı nakdî tarh etmişler. Bunun için Maliye Vekâletiyile görüştüm. O kanun, memlekette iki tane gazete müntehiş olduğu halde neşredilmiyor. Orası vilâyet bulunduğu halde Ceridei Resmîyemiz yoktur diye muhase-

bece, mahallî muhasebesince negredilmemiştir. Ceridei Resmîye yoksa bu, Hükümetin kusurudur. Ceridei Resmîyemiz yok diyerek ceridei hususiye ile ilâna tenezzül etmemek ahalinin vaktiyle bundan haberdar olmasını arzu etmemek demektir. Orada sureti ilân şu vehile olmuştur : Kanunnameyi belediyeye vermişler. Sanki belediye Hükümetin bir dellalı imiş gibi belediyenin kapısında bulunan tahtaya yazmışlar ve demişler ki, ahali her gün gelsin, okusun. Acaba ahalinin her sabah işi, gücü yok da yeni bir kanun neşredilmiş mi diye belediyenin önüne gitmeye mecbur mudur? Onlar bu kadar ilânı kâfi görmüşler ve bilâhara da beyannamelelerini vermediler diye halka dehşetli cezayı nakdî hükmetmişlerdir. Bendeniz malîyenin aidolduğu dairesinin müdürü ile görüştüm ve hukuk müşaviri ile konuştum. Dedim ki, vilâyet gazetesiyile ve suveri sairei müm-küne ile bunun ilânı lâzımdır. (Suver) kelimesi cemidir. Cemi ikiden ziyadeye delâlet eder, o halde üç suretle ilân etmeniz lâzımdır. Bir de gazete ile dört turlüdür. Siz ancak bir tahta ile ilân etmişsiniz. Cezai nakdî almaya ne hakkınız vardır? Onlar kanunu kendi kendilerine tefsir ettiler, dediler ki, kanundaki (Suveri saireden) yalnız biriyle ilân mânası çıkıyor, ben dedim ki tefsire halkınız yoktur. Arkadaşlar eğer iyi tetkik edecek olursak ahali mevcudolan kanunları lâıyk olduğu derecede ilân etmediniz diye dâva etseler aldığımız bütün paraların iadesi lâzımgelir. Onun için kanun neşrinde, Neşri kavanin hakkındaki Kanuna riayet edilmiyor. Hükümet lâıykıyla ilân etsin, gazetelerle ilân etsin, duvarlara ilân yaptırmağı suretiyle bildirsin, ne yaparsa yap-sın, fakat ahali her halde kanunların neşrinden haberdar edilmelidir. Bunu rica ediyorum.

REİS — Müzakere edilecek mesele yok efendim.

5. — TAKRİRLER

1. — *Gazianteb Mebusu Abdürrahmân Lâmi Efendinin, Haleb ve İskenderun'da bir Türkiye Konsolosluğu tesisine dair temenni takriri*

REİS — Haleb ve İskenderun'da birer Türkiye Konsolosluğu ihdasına dair Gazianteb Mebusu Abdürrahman Lâmi Efendinin bir temenni takriri var. Hariciye Vekâletine gönderiyoruz.

2. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Sivas Mebusu Emîr Paşaya izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Mezuniyet hakkında Divan kararı var, okuyorum.

Heyeti Umumiyyeye

Sivas Mebusu Emîr Paşanın devam eden rahatsızlığına mebnî beş ay müddetle mezun addi Divanı Riyasetin 8 Teşrinisani 1338 tarihli otuz beşinci ictimamda tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur efendim.

T. B. M. Meclisi Reisvekili
Musa Kâzım

REİS — Efendim, Sivas Mebusu Emîr Paşa beş ay mezuniyet istiyor. Emîr Paşanın beş ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir, efendim.

3. — İKİNCİ DEFA REYE KONAN MADDELER

1. — *Mebus harcırahları hakkındaki Kanunun tefsirine dair Riyasetisaniye tezkeresi ve Kanunun Esasi Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim, dünden aile harcırahı hakkındaki mazbatayı reyî âlinize vaz'etmiştik, fakat nisap hâsıl olmamıştı. Binaenaleyh bugün yeniden reyinize arz edeceğim. Kabul edenler beyaz, kabul etmeyenler kırmızı pusla verecek. Efendim, reyini istimal etmeyen arkadaşlar varsa lütfen reylerini versinler. İstihsali âra hitam bulmuştur.

2. — *Birinci Reisvekilliği için intihap*

REİS — Birinci Reisvekili intihabına başlıyoruz. (Diyarbakir dairei intihabiyesinden başlanarak rey toplandı.)

Efendim rey vermeyen zevatın esamisi tekrar okunuyor. Lütfen reylerini versinler. Efendim istihsali âra hitam bulmuştur. Recai Bey (Trabzon), Osman Bey (Lâzistan), Mehmed Efendi (Adana), tasnifi âraya memur edilmişlerdir.

Efendim harcırah mazbatasında reye iştirak eden âzanın adedi 167, 54 ret, 8 müstenkife karşı 105 reyle mazbata kabul edilmiştir. On dakika teneffüs etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

İKİNCİ CELSE

Bed'i müsakerat; saat: 3,30

REİS — İkinci Reisvekili Musa Kâzım Efendi Hasretleri

KATIPLER: Mahmud Said Bey (Muş), Hakkı Bey (Van)

REİS — Efendim, Celseyi küsadediyorum. Birinci Reisvekili intihabına (199) zat iştirak etmiştir. 7 müstenkife karşı 192 reyle Hüseyin Avni Bey kazanmıştır. (Alkışlar)

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, hakkınızda göstermiş olduğunuz itimat ve teveccühe arzı teşekkür ederim. Burada yekpare bir fikir ve kalb etrafında toplandığımız için Allah bizi bunda muvaffak eylemiştir. Bundan sonra imar ve ilim ve irfan

menâleket için daha ziyade sây edeceğiz. Gerek biz ve gerek bizden sonra gelecekleri Cenabı Hak tevffikatı subhaniyesine mazhar buyursun. (Âmin, sadaları) Demin arz ettim. Aynı kanaat ve aynı fikirle burada arkadaşlarımız davayı milliyi deruhde etmiş, neticesine doğru gidiyor. Umum kanaatler muhterem. Biz bu gayeye gitmek için bâzı rüfeka ile gruplar tesis ederek çalışmaktayız. Bugün bu makamın icabı tabii mensub olduğum gruptan beni istifaya mecbur etmiştir. (Bravo sadaları, alkışlar)

SALİH Ef. (Erzurum) — Uğurlar olsun.

HÜSEYİN AVNİ B. (Devamla) — Cenabı Hak'tan bir şey isterim, o da milletin mukadderatında son sözümü söylerken Allah beni bitiriftikten ayırmasın. (Âmin sadaları, alkışlar) (Maksat odur, sadaları) İmanım böyle olduğu için müzaheretiniz de böyle olduğu takdirde mutlaka muvaffak olacağıma da kaanüm. Cenabı Hak mülk ve milletimizi arzulari dairesinde mesut ve bahtiyar kılsın (Âmin, sadaları, alkışlar)

TEVFİK Ef. (Kangır) — Makamda görmek isteriz.

SİRRI B. (İzmit) — Bunu emsalinize bir nümuneci imtisal olmak üzere mi yapıyorsunuz?

HÜSEYİN AVNİ B. (Erzurum) — Hayır efendim, kendi kanaatım onu öyle icabettirdiği için söyledim, efendim.

2. — *Bitlis Mebusu Arif Beyle arkadaşlarının, Meclis samîin locasında bulunan Vilâyatı Şarkıye ulemasından Bedüzzaman Said Mollaya hoşâmedi edilmesine dair takrirî*

REİS — Efendim, Bitlis Mebusu Arif Beyle rüfekasının takrirî var.

Riyaseti Celileye

Vilâyatı Şarkıye ulemayı benamından olup Anadolu gazilerini ve Meclisi Âliyi ziyaret etmek üzere İstanbul'dan buraya gelerek samîin locasında bulunan Bedüzzaman Molla Said Efendi Hazretlerine beyan hoşâmedi edilmesini teklif eyeriz.

Bitlis	Bitlis	Muş
Arif	Devriş	Kasım
Muş	Siird	Bitlis
Okunamadı	Salih	Resul
	Ergani	
	Hakkı	

(Alkışlar)

RASİH Ef. (Antalya) — Kürsüye teşriflerini ve dua etmelerini kendilerinden rica ederiz.

6. — SUALLER

1. — *Karahisarı Sahib Mebusu Mehmed Şükrü Beyin, Devairi belediye rüesası hakkındaki Kanunun tehiri neşri sebebine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyasetinden sual takrirî*

REİS — Karahisar Mebusu Şükrü Beyin belediyeler hakkında sual takrirî vardır. İcra Vekilleri Riyasetine,

4. — TEKLİFLER

1. — *Karahisarı Sahib Mebusu Mehmed Şükrü Beyin, Mecalisi İdare intihabatı hakkındaki kanun teklifi (2/590)*

REİS — Yine Karahisar Mebusu Şükrü Beyin, Meclisi idareler intihabı hakkında bir teklifi var. Lâyiha Encümenine havale ediyoruz.

7. — MAZBATALAR

1. — *Bolu Mebusu Dr. Fuad Beyle arkadaşlarının, Himayeietfal Cemiyetinden posta ve telgraf ücreti alınmamasına dair kanun teklifi ve Kavanini Maliye ve Muvazenei Maliye encümenleri mazbataları (2/432)*

Dr. FUAD B. (Bolu) — Efendim, Himayeietfal Cemiyeti muhaberatının posta ve telgraf ücretlerinden affına dair bir teklifi kanunimiz var. Mevaddı müstacele meyanında bugünkü ruznameye alınsın. Müzakere edilsin.

REİS — Efendim, bugün, Nevahi Kanununa mahsus ve evrakı vârideden bile muarra bir gündür. Fuad Beyefendi de bir maddelik Himayeietfale ait bir şey teklif ediyorlar. Bunu reyî âlinize vaz'ediyorum. Kabul edenler... (Anlaşılmadı, sadaları)

Efendim. Bugün Nevahi Kanununa mahsus-tu. Himayeietfalin bir maddelik bir kanunu mevcut ve ruznamededir. Bugün bunun müzakeresi teklif ediliyor. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyetle kabul edilmiştir. Bunun müzakeresine başlıyoruz.

CEMİL B. (Kütahya) — Reis Bey, çoktan beri bütçe müzakeresi olmuyor. Onu da hatırdan çıkarmayınız.

Riyaseti Celileye

Himayeietfal Cemiyetinin posta ve telgraf ücretiyle Damga Resminden affına dair lâyi-hai kanuniye Harbi Umumi ve ona takaddüm eden meşum silsileci vakayii harbiyenin memleketimizde tevlidevlediği masaibi günagün cümlesinden olmak üzere işe ve himayeleri düşü millete kalan biçaregân evlâdı şüheda ile sair felâketzede çocukların ve bileümle etfali memleketin hıfzı hayat ve mâneviyatı ve her birinin

mücadeleli hayata muktedir birer unsuru müfidolabilecek surette talim ve terbiyelerinin temini esbabını teemmül ve taharri ve tehie etmek ve istikbalin ricali olan bugünkü etfali memleket üzerine nazareti şâmilei müşfikâneyi bast ve tesis eylemek maksadiyle teşekkül etmiş âzayı muavine kaydı ve vukubulan teberuat ile hayırlı işler görmek istidadını göstermekte bulunmuş ve henüz taazzuv eylemeye başlamış ve menafii umumiyeye hâdim müessesattan olduğu Hükümeti Milliyemizce tasdik edilmiş bulunan Himayeietfal Cemiyeti hayriyesinin makasadı ulviyesinde muvaffak olabilmesi için mevaddı âtiyenin kanuniyetini arz ve müstacelen müzakeresini teklif eyleseriz.

MADDE 1. — Himayeietfal Cemiyeti Merkezi Umumisi ile vilâyatta bulunan şubelerinin aralarında cereyan edecek telgraf muhaberati ve teberruan cemolunan eşya ve nukud ile teberruata mûtaallik evrakı matbua ve muharretrat telgraf ve posta ücretlerinden mafüvdür.

MADDE 2. — Himayeietfal Cemiyetinin bilûmum evrakı Damga Resminden ma'fûvdür.

MADDE 3. — İşbu kanun tarihi neşrinden muteberdir.

MADDE 4. — İşbu kanunun icrasına Dahiliye ve Maliye vekilleri memurlardır.

16 Kânunusani, 1338

Bolu Mebusu	Edirne	Yozgad
Dr. Fuad	Faik	Süleyman Sırrı
Saruhan	Van	Canik
İbrahim Süreyya	Hasan Siddik	Okunamadı
Kars	Saruhan	Gelibolu
Fahreddin	Mustafa Necati	Celâl Nuri
İstanbul	Sivas	Sivas
Numan	Vâsıf	Emir
Oltu	İsparta	Siverek
Rüstem	Hüseyin Hüsnü	Lütfi
Bitlis	Siird	Van
Resul	Halil Hulki	Hasan
Siird	Gümüşane	Siird
Mehmed Kadri	Ruşen	Mustafa Sabri
Antalya	Bolu	Kângırı
Ali Vefa	Şükrü	Said
Aydın		Van
Tahsin		Haydar
İstanbul		Siird
Ali Rıza		Necmeddin

Kavanini Maliye Encümeni mazbatası
Himayeietfal Merkezi Umumisiyle şubati arasındaki muhaberattan posta ve telgraf ücreti alınmamasına dair Bolu Mebusu Fuad Beyle rüfekasının 16 Kânunusani 1338 tarihli teklifi kanunileri encümenimizce tetkik olundu.

Teklifi mezkûrda münderiç esbabı mucibe esasen vârit görülmekle teklifi mezkûr bilâta-dil aynen kabul edilerek Muvazenei Maliye Encümenine takdim olunur.

28 Kânunusani 1338

Kavanin Maliye	Mazbata Muharriri
Encümeni Reisi	Antalya
Erzurum	Ali Vefa
Hüseyin Avni	Âza
Kâtip	Âza
Muş	Ertuğrul
Ahmed Hamdi	Ahmed Hamdi
	Biga
	Mehmed

Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası
Himayeietfal Merkezi Umumisiyle şubati arasındaki muhaberattan posta ve telgraf ücreti alınmamasına dair Bolu Mebusu Fuad Bey ve rüfekasının teklifi kanunisi encümenimizce tetkik olundu.

Bu hususta Kavanini Maliye Encümeninin noktaî nazarına iştirak ediyoruz. Esasen posta ve telgrafa mütedair düşündüğümüzü 1338 senesi Muavzenei Umumiyeye lâyihasında bir maddeî mahsusa ile arz etmiş olduğumuz cihetle maddeî mezkûrenin Heyeti Celilelerinin tasvibine iktiranı halinde yine Himayeietfal Cemiyetinin işbu hususta mazharı muavenet olmasını muvafık ve o vakit şekli muavenetin tâyin ve tesbiti kabil olabileceği mülâhazasıyla arz ve takdim kıldı.

Reis	Mazbata Muharriri
Saruhan	Menteşe
Reşad	Dr. Tevfik Rüştü
Âza	Âza
Üsküdar	Mersin
Mehmed Neşet	Salâhaddin

Dr. FUAD B. (Bolu) — Efendiler, ben-deniz bu hususta uzunuzadıya söz söylemiyeceğim. Zaten evveldenberi Cemiyatı Hayriye için kabul edilen ve vaktiyle Hilâliahmer, Müdafaai Milliye cemiyetleri için yapılmış olan bu müsaade, Himayeietfal için de kabul buyrulursa posta ve telgraf ücretleri için vereceği-

miz para ile hiç olmazsa birkaç yetimin hayatlarını kurtarmış oluruz.

SALÂHADDİN B. (Mersin) — Efendim; posta ücretinden istisnayı anlamaktayım. Fakat; telgraf ücretlerinden muafiyet meselesine aklım ermiyor. Yani Himayeietfal için telgrafla muhabere edecek mevaddı müstacele olduğuna aklım ermiyor. Acaba Himayeietfal memleket dâhilinde ne suretle ve ne gibi lüzumlarla telgrafla muhabere etmeye mecburiyet görmüştür. Bir senedir tecrübesini yaptı. İkincisi: Evvelce de bendeniz arz etmiştim bir tek pul meselesi mevzuubahsolduğu zamanda bu gibi müessesat memleketimize bir emri hayır için para toplamaktadır. Bunlar bir yere hesap vermekte midir? Sıhhiye Vekili olup ahiren Avrupa'ya giden arkadaşımız; dairesinin hiçbir türlü ne Hilâliahmere; ve ne de Himayeietfale karışmamakta olduğunu söylemişlerdi. Bu vaziyet böyle, bu gibi müessesatı hayriyenin işine bakan bir dairesinin bulunamaması reva mıdır? Bendeniz bu nıkat hakkında izahatınızı rica ederim.

Dr. FUAD B. (Bolu) — Efendim; Salâhaddin Beyefendinin suallerinin bir kısmı Hükümete aittir. Mamafih bendeniz Himayeietfal Cemiyetine aidolan kısımları arz edeyim.

Van gibi uzak merkezlerle posta ile muhabere ancak bir buçuk, iki aya mütevakıf - vermek ve almak dolayısıyla - telgraf muhaberesinde şüphesiz biz telgrafnamenin meşguliyetini nazarı itibara alarak fevkalâde mahdut kısımlara bunu tahsis etmekteyiz, biz bunu öyle yapacağız.

Maalsükran arz edeyim ki, arkadaşlarımızın ekserisi Himayeietfal âzasındandır, Nizamnamesi mucibince Cemiyet her zaman muamelâtını kendilerine göstermeye âmadedir.

Muaveneti İctimaiye Vekâleti bununla meşgul olmuyorsa kabahat doğrudan doğruya Himayeietfale veyahut Hilâliahmere aîd değildir. O Vekâlete aittir.

Efendiler; bendeniz Vekâlette iken 59 yere sual sorulmuştur. Mesaibi harbiyeden müteessir olan evlâdı memleket yetimleri ne kadardır diye, bunlardan 35 yerden suale, cevap geldi ve bunların yekûnı 94 500 e bâliğ olmuştur. Bugün Muaveneti İctimaiyeye vermiş olduğumuz tahsisat 50 bin liradır. Bu elli bin lira ile on iki darüleytam idare edilmektedir, bu darüleytamlardaki

çocukların yekûnu da 1 900 küsurdur. Memaliki eenebiyede para toplayıp burada Hıristiyanlara bakan cemiyetlerin bakmış olduğu çocuklar - yalnız bizim Misaki Millimiz dâhilinde bulunan çocuklar - bugün sekiz bin kişiyi mütecevazdır.

Bugün Hükümetin bakmakta olduğu 1 900 çocuğa mukabil Cemiyeti Hayriyei Eenebiye sekiz bini mütecevaz çocuğa bakıyor. Yalnız Gümürü'de Kâzım Karabekir Paşa Hazretleri bilirler otuz bin Ermeni çocuğu mevcuttur. Bunlara karşı Hükümetin bu yoldaki teşkilâtı kâfi değildir. Himayeietfal Cemiyeti vazifesine başlıyaki bir sene oldu. Dün Yenigün gazetesinde gördüğünüz - icabederse vesikalarımı gösteririm - bugün Amerika'daki Müslümanlar tamamıyla bizim dâvamıza merbuttur. Bize senede yetmiş bin dolâr vermeyi taahhüdemişlerdir. Ve bugün ilk taksit olmak üzere bin lira gelmiştir. Bu, yetmiş bin dolâr ki, bizim para ile 130 bin lira tutuyor. Bunu gönderecekler ve daima temadi ettireceklerdir. Bu para ile hiç şüphesiz binlerce şehit yavrusunu kurtaracağız. Ve bunlar namına bir Darüleytam açacağız.

Efendiler, elli bin lira ile hiçbir şey yapılamaz. Yalnız Himayeietfalın bugün Amerika'dan gelen paralarının yekûnu 150 bin lirayı geçecektir. Rica ederim hariçte bu kadar hüsnü tesir yapan Cemiyatı hayriyelere karşı âzayı muhtereme de iyi örnek olsunlar. Posta ve telgrafın tutacağı para bir şey değildir. Zaten hariçten gelecek telgraflar ve mektuplar için postalarda para alınmaktadır. Muhaberemiz zaten mahdudolmuşu için ve zaten onlar bizlere doğrudan doğruya resmî telgraflar çekiyorlar, ve bunlar ücrete tâbi olmuyor. Hiç olmazsa bunu bir şekli kanuniye irca etmiş ve mesele bitmiş olur zannederiz.

LÜTFİ B. (Malatya) — İrat ve masraflar kontrol ediliyor mu?

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Efendim, Himayeietfalın istediği şey, telgraf muhaberesi resmen cereyan etsin diyor. Yalnız açık telgraf mı yazacak? Yoksa şifre muhaberesi de cereyan edecek mi, etmiyecek mi? Buna cevap isterim.

FUAD B. (Bolu) — Tabii edecektir.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Hayır hayır...

FUAD B. (Bolu) — Şifre yok. Bizim şifremiz yoktur. Affedersiniz işitemedim - Lütfi Bey (Malatya) ya hitaben - efendim zatiâtilerine cevap vereyim.

Cemiyetin Nizamnamesi mucibince senede bir lira veren bütün arkadaşlarımızı davet ederek bir kongre akdederez, kongrede bir sene zarfında yapılan bütün muamelât - nitelik bu sene Temmuz iptidalarında yapmıştık. - âzayı kıram gelirler, kongrede mesainizi tetkik ederler. Kongrede Maliye Tetkik Heyeti namıyla bir Heyet ayrılır ve gelir bunlar bir senelik muameleyi tetkik ederler, tetkik ettikten sonra bunlar kongreye raporlarını verirler. Muamele bu suretle cereyan etmiş olur. Ondan başka Hükümetin her gün tetkika hakkı vardır. Hattâ senede bir lira veren her âza Cemiyetin her vakit, her saat muamelâtını tetkik etmek salâhiyetini haizdir. Defterlerimiz her vakit açıktır. Ve her hangi bir zaman tetkika âmadır. Hükümet istediği zamanlarda kontrol edebilir.

SALİH Ef. (Erzurum) — Efendiler bizim yegâne gayemiz şahsımız için yaşamak değil, ümidi istikbalimiz olan etfali yaşatmaktır. (Bravo sesleri) Biz başka hiçbir şey için yaşamıyoruz. Binaenaleyh yavrularımızın; arzumuzun fevkinde tahsil ve terbiyesi hususunda her mevcudiyetimizi, her emvalimizi âmade etmeye mecburuz. Böyle bir, beş, on mektup veyahut beş, on telgrafın ücretle yazılmasını düşünmiyelim, bu, bizim için züldür arkadaşlar. Binaenaleyh bu teklifi bilâmünakâşa kabul edelim.

Fuad Beye çok teşekkür ederim. İlk evvelâ önyak oldular, hattâ bunun esas vâzı Kâzım Karabekir Paşa Hazretleridir. Kâzım Karabekir Paşa Hazretlerinden sonra da Fuad Bey diğer arkadaşlarıyla görüşerek böyle bir Cemiyetin vücut bulmasına himmet buyurmuşlar, bundan dolayı kendilerine müteşekkirim, bunu bilâmünakâşa kabul edelim. (Millet veriyor sadaları)

SİRRI B. (İzmit) — Millet kesesidir bu.

SALİH Ef. (Erzurum) — Mamafih efendi, şunu da kabul edelim ki; fevait de milletindir. Çocuk da milletindir. Sen de milletin, ben de milletin, ayrı gayrı değiliz.

ŞÜKRÜ B. (Bolu) — Hükümetin İtfale yardımını dokunsun efendim.

SALİH Ef. (Erzurum) — Suiistimal kelimesini bu hususta hatırıma getirmiyorum. Yalnız şunu derhatır ediyorum. «Elfadlu ilmütekadim.» Her hangi bir adam bir işte bulunursa onu takdir etmek lâzımdır. Yalnız bizim istikbalimizi temin edecek çocuklar değildir. O çocukları temin edecek muhadderatı İslâmiye-

dir. Hattâ bizim beş gün fazla yaşamamız için cephede canını heder eden şühedayı Müsliminin muhadderatına da bir şekil düşünceğiz efendiler. Bu, bir namusu millîdir. Bunları da düşünceğiz, taşınacağız. Memleketin hayatını kurtaracak, mecburi izdivaç, taaddüdü zevectir. (Alkışlar) Ve yine memleketin hayatını kurtaracak; nüfustur ve illâ dört tabanca ve beş tüfekle düşmanı kovamayız. Memlekette nüfusun göklüğüyle ıftihar edeceğiz. Onun için muhadderatı İslâmiyeyi de burada düşünmenizi nazarı dikkatinize arz ve sizden rica ederim.

REİS — Müzakerenin kifayetine dair takrir vardır. Müzakereyi kâfi görenler lütfen el kaldırsın. Heyeti umumiyesi hakkındaki müzakere kâfi görülmüştür. Maddelere geçiyoruz.

MADDE 1. — Himayeîtfal Cemiyeti Merkezi Umumisi ile vilâyatta bulunan şubelerinin aralarında cereyan edecek telgraf muhaberatı ve teberruan cemolunan eşya ve nukut ile teberruata mütaallik evrakı matbu ve muharerat telgraf ve posta ücretlerinden ma'fûvdur.

DAHİLİYE VEKİLİ VE MALİYE VEKİLİ VEKİLİ ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Efendim Himayeîtfal Cemiyetinin deruhde eylediği insaniyetkârane ve vatanperverane vazifesine muavenet yapmak gerek Hükümetin ve gerekse bilcümle efradı milletin borcudur. Buna hiç şüphe yoktur. Elimizden geldiği kadar muaveneti kendimize bir vazife, bir vatanperverlik addederiz. Lâkin mevzu bahis olan mesele nedir? Himayeîtfal Cemiyetinin posta ve telgraf ücretlerinden istisnası meselesidir. Hi maieyîtfal Cemiyetinin şubatiyle muhabere etmesi için, böyle müstacel nesi olabilir. (Her şey olur sadaları) (Bravo sadaları) Bilcümle muhaberat mekâtiple, tahriratla pekâlâ olabilir. Eğer bu telgraf ücretinden istisna edilirse tahriratla yazılmasında mahzur olmayı ve nitelik emsali de pek çoktur - birçok şeyler, telgraflara girecek ve bu suretle telgraf muhaberatı işkâl edilmiş olacak. Bu muameleden ücret alan birçok cemiyatı hayriye, bandan nümune olarak, bu misale imtisalen telgraf ücretinden istisnasını rica edecektir. Bunun nihyeti gelmez. Kendilerine rica ederim. Esasen bu gibi müstacel işleri yoktur. Her cemiyetin kendine ait işleri vardır. Öyle aralarında müstacelen telgraf teatisine lüzum yoktur. Bendenize buna katiyen lüzum yoktur.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Efendim; bu mazbatayı vermiş olan encümen, geçen seneki Muvazenei Maliye Encümenidir. Bu, bu sene görüşülmemiştir. Şahsım namına söylüyorum. Bendeniz de aynıyle Ali Fethi Beyefendinin fikrindeyim. Bugünkü muhaberatı telgrafiyedeki vaziyet hepimizin malûmudur.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Orası daima hepimizin şikâyet ettiği bir mahaldir.

ALİ CENANİ B. (Gaziantep) — Evet. muharreratı resmiye lüzumlu lüzumsuz uzun ibarelerle yazıldığı için telgraf hututu meşguldür. Bunun üzerine filân ve falan cemiyetlerin muhaberatı da inzımam ederse daha ziyade meşgul olacaktır. Bendeniz, bu cemiyetin maksadı ulvisini tamamıyla takdir ederim. Hakikaten sayamı muavenet bir cemiyettir. Bu cemiyeti hayriyeye herkes muavenet etmelidir. Bunda bendeniz müttetikim. Yalnız böyle muhaberatı telgrafiyenin ücretsiz olarak uzun telgraflarla muhaberatı telgrafiye işkâl edilerek ücretli telgrafların uzun müddet teahhura uğraması, memleketin iktisadiyatı için büyük bir darbe oluyor. Eğer Heyeti Celileniz arzu ederse encümen bu telgraf masrafına mukabil bin lira, iki bin liralık bir parayı maalmemnuniye kabul eder. Buna bir muaveneti nakdiye verelim. Bedneniz Hilâhahmerin bile meceanen telgraf muhaberatından menedilerek münasip bir muavenet usulüyle ücret verilmesini muvafık görüyorum. (Muvafık, sesleri)

SALİH Ef. (Erzurum) — Efendim bu o kadar uzun bir şey değil. Bu, sekiz on veyahut yirmi merkez ile olacak bir muhaberedir. Bu muhabereleler ya üç veya iki ayda bir defa olacak (O halde lüzum yok, sesleri) yahut ayda bir defa vâkı olacaktır. (Gürültüler, patırdılar) Arz edeyim, arz edeyim beyim. Tekmeleme. Bizde tuhaf bir zihniyet vardır. Biliriz ki, birçok zevat hututu telgrafiyeyi tırşular için, elbiseler için, bilmem başka mükeyyifat için meşgul etmişlerdir. Merkezden Himayeietfâlin bir ay, iki ay, üç aylık meevudunu sual edecekler, şundan şundan ibarettir denilecek. Bunun heyeti umumiyesi on, on beş kelimeden ibarettir. Bâzı mesailde bedavaya ne kadar yerssek çeşnisi içindedir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Bunun Hilâhahmerden ne farkı vardır?

SALİH Ef. (Erzurum) — Hilâhahmerden neden para alalım? Himayeietfâlin beş on kelime telgrafından niye para alalım? Ve bu ne kadar bir şey teşkil edecektir?

NECATİ Ef. (Lâzistan) — Efendiler, herkes memleketin malî buhranını izale etmek için çareler düşünüyor. Ve bu çareler arasında dahi günagün masrafı iktiza edecek müessesat meydana gelir. Bunu hepimiz müterifiz ki, darüleytamlar, memlekette pek büyük âsarı hayriye meydana getirmiştir. Ve buna herkes yardım etmiştir. Memleket evlâdını, harb cephelerinde, harb meydanlarında kaybolmuş umum şehit evlâtlarını beslemek, yetiştirmek, büyüttürmek, memleket için, iyi bir uzuv yapmak herkesin borcudur. Buna muaveneti nakdiyede bulunmak lâzımdır. Telgraf ücreti için bunların hafzedilmesi, yani bunlardan da telgraf ücreti alınmaması dolayısıyla telgraf muamelâtı teşevvüğe uğruyor. O vakit her şey yazı ile yazılmıyacaktır. Ufacık bir şey de, gayet âdi olan bir şey de telgrafla sorulacaktır. Bugün telgraf, en mühim anlarda istimal ediliyor. Darüleytamın muamelâtı ise bu kadar mühim ve müstacel değildir, lüzumlu değildir. Binaenaleyh bunun için telgrafla muhabereye lüzum yoktur. Onlar, iki satır yazı yazar, maksadını ifade eder. Bu tahsisatı oraya hasretmek veya hut bunlara hasretmek doğru bir şey olamaz. Hilâhahmere gelinece: Hilâhahmerler de böyledir. Efendiler, artık onu da hafzetmelidir. Hilâhahmer muamelâtı da, yazı ve muharreratla olabilir.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Zaten telgraf ücretinden müstesna değildir Hilâhahmer.

NECATİ Ef. (Devanla) — Bu da ona benzetilmek isteniliyor, alâ hilâfûlkıyas benzetiliyor. Binaenaleyh ücretinin bunlardan da alınmasını teklif ederim. Lâzıngelirse bu hususta bunlara muaveneti nakdiyede bulunmayı teklif ederim. Bunun için bir muavenette bulunalım. Herkes, her mebus arkadaşımız bu parayı versin. Telgraf muamelâtı teşevvüsatı uğramasın. Telgraf muamelâtı müşevveş kalıyor. zaten müşevvestir. Efendiler öyle zamanlar geçirdik ki, telgraflarımız bize posta ile geldi. Elbette bunu bir şey teşevvüğe uğratıyordu bir daha mı uğratalım? Bunun için muaveneti nakdiyede bulunulmasını ve bu teklifin reddini teklif ediyorum.

Dr. MUSTAFA B. (Kozan) — Efendiler, Himayeietfal Cemiyeti bizim memleketimizde harb geçtikten sonra en mühim ve lâzım olan bir esas olacaktır. Çünkü adedi nüfus meselesidir. Memleketimizde adedi nüfusun tenakusuna sebebiyet veren âmillerden ve en mühimmi Etfale bakılmaması ve Etfalin fazla vefiyatıdır. Himayeietfal bu meseleyi ortaya attığından dolayı memleketin bütün takdirine ve teşekkürüne lâyıktır. Binaenaleyh Himayeietfal Cemiyetinin bizden istediği az bir şeydir. Himayeietfalin posta ücretleri ile telgraf ücretlerinden istisna edilmesinden dolayı bir endişe hâsıl oluyor, yalnız posta meselesinde kimsenin endişesi yoktur. Telgraf meselesinde bir endişe vardır. Biz acaba bu telgrafları istisna ettiğimiz zaman suiistimal edilerek telgrafhaneyi işgal eder mi? diye düşünüyoruz. (Tabii sesleri) Müsaade ediniz. Şimdi biz diyebiliriz ki, Himayeietfalin senevi beş veya altı bin kelimeye kadar çekeceği telgraf müstesnadır deriz. Böyle dediğimiz zaman gerek Himayeietfal Cemiyetinden şubelerine verilecek ve gerek hariçten merkeze gelecek telgrafları, telgrafhane tâyin ve tahdideder, bundan fazlasını çektirmez. Binaenaleyh biz o endişeye mâni olmak üzere vazifemizi yapmış olalım. (Müzakere kâfi sadaları)

HAMDULLAH SUBHİ B. (Antalya) — Arkadaşlar Himayeietfal bu memleketin idrak ettiği en büyük ihtiyaçlardan doğmuştur: Maksadı mahsus; hepinizin âzami şefkatle takibetmekliğiniz lâzımgelen bir maksattır. Eğer Meclisi Âli şimdiye kadar kendi vekillerine emredip de «Memlekette ne kadar şehit çocuğu vardır» diye sormuş olsaydı, bugün hiç olmazsa onların sayısı iki yüz bine vardığını haber alırdınız. Milletin yetişmiş kısmı hasada uğramıştır, milletin yetişmiş kısmı tükenmiştir. Ancak ve ancak ümidimiz; bin türlü emraza uğramış ve her türlü felâkete mâruz köylerimizin, kasabalarımızın içinde mevte doğru yürüyen zavallı yavrularımızdadır. Onların babaları yoktur. Fakat onların babaları vardır. Onların babaları sizsiniz. Büyük Millet Meclisidir. Bu öksüzlerin zavallı anaları bu binlerce, yüz binlerce yavruları size uzatmış, «Bunlara baba sizsiniz ve siz bakacaksınız» diyorlar... Arkadaşlar bu gibi müessesatı hayriye dünyanın her tarafında fertlerden bağışarak Hükûmete varıncaya kadar, her taraftan en büyük müzaheretini görmektedir.

İstenilen şey nedir? Himayeietfal muhaberatının posta ücretinden, telgraf ücretinden muafiyetini. Çocukları bize vedia olarak bırakmış olan şehitlerimiz müzakeratımızın etrafında yavaş yavaş beliren yüzleriyle karşımıza çıksalar, kendi evlâtları için teklif edilen küçük bir suhulet üzerinde uzayıp giden bir münakağada bulunduğumuzu görseler zannediyorum ki, çok müteessir olurlar, çok acı duyarlardı.

LÜTFİ B. (Malatya) — Muamelâtın teşevvüşünden korkuyoruz.

TUNALI HİLMİ B. (Bolu) — Çocuklara hürmet emiyorsunuz, hiç olmazsa şehit babalarına hürmet edin. (Gürültüler)

HAMDULLAH SUBHİ B. (Devanla) — Memleketimizin birçok aksanı posta nakliyatı itibariyle hakikaten mütebî şikâyet bir vaziyettedir. Bizat mebus arkadaşlarımız burada mütaaddit defalar postanın betaetinden şikâyet ettiler çocukların hayatını alâkadar eden her hangi bir mesele için arzu eder misiniz ki, meselâ bir kış esnasında, bâzı havalide postalarımız tamamıyla muattal bir hale gelirken bir telgraf yerine bir buçuk ay devam edecek posta münakalâtına muhabereyi terk edelim. Bu doğru değildir. Telgrafın sürati âcil işlerde müessesenin muhtacolduğu bir şeydir. Mevzuubahsolan çocukların hayatıdır, istikbalidir; bu kadar kıymetli şeylerdir. Esasen bu müsaadeyi başka müesseselere evvele bahsettiniz. Hilâliahmer gözümüzün önündedir. Hayırlı bir müessese olduğunu tasdik ettiğiniz bu müesseseyi de diğerleriyle müsavi tutalım.

REİS — Efendim, müzakerenin kifayetine dair bir takrir vardır. Müzakerenin kifayetini kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın, müzakere kâfi görülmüştür.

Efendim, takrirlerin hulâsasını arz ediyorum. Bir kısım takrirler posta ücretinden istisnasını kabul, yani telgraf kaydının hazfiyle maddenin posta ücretinden istisnası suretiyle kabulü hakkındadır. Salâhaddin ve Kâzım Hüsnü beylerin takrirleri de aynı mealdedir. Malatya Mebusu Sıdkı Beyin takriri de aynı mealdedir.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Benim bir takririm var efendim.

REİS — Efendim, Ali Cenani Beyin de bir takriri vardır. Muaveneti nakdiye için eneümene iadesini rica ediyor. (Kabul sesleri) Efendim Ali Cenani Beyin takririni okutturuyorum dinliyelim.

Riyaseti Celileyce

Himayeietfal Cemiyetine muavenet hususu Heyeti Celilenin tezahüratından anlaşıldığından lâyiheyi bu surette tadil etmek üzere Muvazene Encümenine tevdiini talebeyleriz.

Muvazenei Maliye Encümeni Reisi
Ali Cenani

REİS — Efendim, Ali Cenani Beyin takririnin hulâsai meali bunu bir muaveneti nakdiye suretiyle kabul etmek ve kanunu bu suretle tanzim etmek üzere encümene istiyor.

ALİ CENANİ B. (Gazianteb) — Usulen encümen namına, encümene istiyorum efendim. Reye vaz'etmeye de hacet yoktur.

REİS — Muaveneti nakdiye tarzında tadil

edilmek üzere lâyihai kanuniyeyi Muvazenei Maliye Encümenine gönderiyoruz efendim.

Dr. FUAD B. (Bolu) — Efendim bize mektuplar, telgraflar gelirken resmî geliyor. Binaenaleyh bunlara meşru bir şekil vermelidir.

REİS — Efendim Ali Cenani Beyin takririnde encümene iadesi istenmişti. Takrirlerle beraber encümene göndereceğiz.

Dr. FUAD B. (Bolu) — Diğer maddeleri çıkaralım efendim. Damga Resminden affına dair bir madde vardır. Onu çıkaralım. Bu, muavenet edilmek üzere bir tekliftir. Kanun başkadır. Kanunu müzakere edelim.

REİS — Efendim Cumartesi günü saat bir buçukta içtima etmek üzere Celseyi tatil ediyorum.

Nisabı müzakere Kanununu muaddel 272 numaralı Kanunun tefsiri hakkındaki mazbataya verilen reylerin neticesi

(Kabul edenler)

Besim B. (Kastamonu), Vâsif B. (Sivas), Tefvik B. (Van), Derviş B. (Mardin), Abdülğani B. (Muş), Şevket B. (Bayezid), Diyab Ağa (Dersim), Arif B. (Bitlis), Rasih Ef. (Antalya), Cavid B. (Kars), İzzet B. (Tokad), Hacı Mehmed Ef. (Bayezid), Âtîf B. (Kayseri), Ahmed Nuri B. (Batım), Rüşdü B. (Ergani), Rıza B. (Muş), Fikri Faik B. (Gene), Hüseyin B. (Elâziz), Osman B. (Lâzistan), Abdülğani B. (Siverek), Abdülhalim Çelebi E. (Konya), Halil Hulki Ef. (Siird), Nusrat Ef. (Erzurum), Ali Vâsif B. (Gene), Eyüp Sabri B. (Eskişehir), Hacı Nuri B. (Siird), Mehmed Emin B. (Ergani), Esad B. (Mardin), Yahya Galib B. (Kırşehir), Mustafa B. Karahisari Şarki, Feyyaz Âli B. (Yozgad), Hüseyin B. (Erzincan), Edib B. (Batım), Ali Rıza B. (Kars), Salih Ef. (Siird), Hüseyin Avni B. (Erzurum), Sabit Ef. (Kayseri), Cemil B. (Kütahya), Sırrı B. (İzmit), Beheet B. (Kângırı), Kasım B. (Muş), Necmeddin B. (Siird), Mehmed Salih Ef. (Erzurum), Mazhar Müfid B. (Hakkâri), Resul B. (Bitlis), Cevdet B. (Kırşehir), Mustafa B. (Dersim), Rıza B. (Dersim), Rıza Vanık B. (Sinob), Abdülhak Tefvik B. (Dersim), Os-

man B. (Kayseri), Osman Kadri B. (Muş), Haydar B. (Van), Avni B. (Saruhan), Nuri B. (Bolu), Ali Saib B. (Urfa), Ali B. (Karahisari Sahib), Şerif B. (Sinob), Ömer Lâtîf B. (Anasaya), Memduh Neced B. (Karahisari Şarki), Yunus Nâdi B. (İzmir), Sıddık B. (Çorum), Hacı Şükrü B. (Diyarbakir), Abdullah Ef. (Sinob), Yusuf Ziya B. (Bitlis), Hacı Feyzi B. (Elâziz), Sırrı B. (Ergani), Süleyman Sırrı B. (Yozgad), Kadri B. (Siird), Hakkı B. (Van), Bekir Sıdkı B. (Siverek), Ahmed Fevzi Ef. (Batım), Süleyman Necati B. (Erzurum), Osman Server B. (Ardahan), Âlim Ef. (Kayseri), Hüseyin Hüsnü Ef. (İsparta), Naim Ef. (İçel), Muhiddin B. (Elâziz), Ali Vefa B. (Antalya), Ragıb B. (Gazianteb), Celâleddin B. (Trabzon), Sadık B. (Kırşehir), Hacı İlyas Sâmî Ef. (Muş), Fuad Pş. (Ankara), Hamid B. (Biga), Ali Sururi Ef. (Karahisari Şarki), Hamdi Ef. (Diyarbakir), Dr. Fuad B. (Bolu), Mehmed Şevket B. (Sinob), Necib B. (Mardin), Mustafa Durak B. (Erzurum), Ragıb B. (Kütahya), Recai B. (Trabzon), Şükrü B. (Canik), Rasim B. (Çebeliberket), Ahmed Hamdi Ef. (Muş), Midhat B. (Mardin), Fahreddin

B. (Kars), Süreyya B. (Saruhan), Feyzi B. (Diyarbakir), Cevad B. (Bolu), Mehmed Sırrı B. (Siverek), İsmail B. (Erzurum), Rıza B. (Yozgad), Mahmud Said B. (Muş)

(Reddedenler)

Hüseyin Hüsnü Ef. (İstanbul), Şükrü E. (İstanbul), Nebil Ef. (Karahisarı Sahib), Hacı Âtıf Ef. (Ankara), Ahmed Hilmi B. (Kayseri), Müfid Ef. (Kırşehir), Mustafa B. (Kozan), Rifat B. (Kayseri), Naci B. (Elâziz), Hafız Şahin Ef. (Gazianteb), Abdullah Ef. (Adana), Yasin B. (Gazianteb), Said B. (Kângırı), Ferid B. (Çorum), Ziya B. (Kângırı), Bahri B. (Yozgad), Celâl Nuri B. (Gelibolu), Mehmed Vehbi Ef. (Konya), Esad Ef. (Aydın), Tunalı Hilmi B. (Bolu), İsmail Şükrü Ef. (Karahisarı Sahib), Halil İbrahim B. (Antalya), Musa Kazım Ef. (Konya), Mustafa Hilmi Ef. (Niğde), Cemal Pş. (İsparta), Tevfik Ef. (Kângırı), Rifat Ef. (Konya), Hacı Arif B. (İstanbul),

İsmail Safa B. (Mersin), Haşim B. (Çorum), Sâmî B. (İçel), Mehmed Ragıp B. (Amasya), Dr. Asım B. (Amasya), Neşet Nâzım B. (Kângırı), Ali Cenani B. (Gazianteb), Mehmed Akif B. (Burdur), Mehmed Vasfi B. (Karahisarı Şarki), Faik B. (Cebelibereket), Akif B. (Diyarbakir), Abdullah Ef. (Bolu), Seyfi Ef. (Kütahya), Numan Usta (İstanbul), Hamdullah Subhi B. (Antalya), Mazlum Baba Ef. (Denizli), Halil B. (Ertuğrul), Hacı Mustafa Ef. (Ankara), İsnet B. (Çorum), Atâ B. (Niğde), Zamir B. (Adana), Yusuf Ziya B. (Mersin), Sıdkı B. (Malatya), Mehmed Ef. (Adana), Arif B. (Konya)

(Müstenkâfler)

Dursun B. (Çorum), Mustafa Hulûsi Ef. (Karahisarı Sahib), Abdürrahman Lâmi Ef. (Gazianteb), İbrahim B. (Mardin), Hüseyin

B. (Kozan), Pozan B. (Urfa), Şükrü B. (Bolu), Emir Pş. (Sivas)

İçtimai âli ruznacesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evrakı varide

— Tıp Fakültesinden neşet edecek etibbayı mülkiyenin sureti istihdamları hakkında Heyeti Vekileden mevрут lâyihai kanuniye

— 21 Kânunusani 1338 tarihli Tecili Takibat Kanununun muaddel Heyeti Vekileden mevрут lâyihai kanuniye

— Kırşehir hâpsanesinde mahkûmen mahpus Hayrullah ve Yahyaoğlu Ali'nin afları hakkında Heyeti Vekileden mevрут lâyihai kanuniye

— Karaman nahiyesi müdürü iken usat tarafından şehid edilen merhum Tevfik Efendi ailesine hidematı vataniye tertibinden maaş tahsisine dair Yozgad Mebusu Bahri Beyle rüfekaşının teklifi kanunisi

— Harekâtı Milliyenin başlangıcından beri ifayı hüsnü hizmet eden zevata İstiklâl Madalyası itasına dair Kütahya Mebusu Besim Atalay Beyin teklifi kanunisi

— Kocgiri hâdisesinden maznun Mustafa Paşazade Haydar Bey ve rüfekaş hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi

— Korkuteli kazasının Yenicehîr karyesinden Süleyman Çavuşoğlu Ali Efe hakkındaki evrakı hükmiyenin gönderildiğine dair Adliye Vekâleti tezkeresi

— Şube ve e neümen intihabatına dair tezkereler

— Nüfus tezkerelerinin Türkiye Büyük Millet Meclisi Hükümeti namına tebdili hakkında

Antalya Mebusu Rasih Efendinin Dahiliye Vekâletine temenni takriri

— Saat yarımında içtima edilmesine dair Muş Mebusu Ahmed Hamdi Efendinin takriri

— Hâkimiyeti Milliyenin Mecliste istikrarı münasebetiyle mevрут telgraflar

— Divan kararları

— İstanbul'daki memurini mülkiye ve askeriyeye hakkında Amasya Mebusu Ömer Lütfi Beyin takriri

Mazbatalar

— Kayseri'de mahpus bulunan iki yüz mahkûmun af istihramları hakkındaki varakada mevad ve ef'ali cürmiyeye dair tasrihat olmadığından taleplerinin reddi hakkında Adliye Encümeni mazbatası

— Antalya Encümeni âzasından Emin Beyin aleyhinde vukubulan bir iftiradan dolayı yapılmakta olan tahkikat hakkındaki müracaatı dolayısıyla tâyini muameleye mahal olmadığına dair Adliye Encümeni mazbatası

— Daday Ahzi Asker Şube Muamelât Memuru Şükrü Efendi hakkında İstiklâl mahkemesince verilen hükmün tadili çaresi bulunmadığından müracaatının Heyeti Umumiyeye arzına dair Adliye Encümeni mazbatası

— Çorum hapsanesinde mahsup Ahmedoğlu Ali Çavuşun hakkındaki muhakematın tesrii talebi dolayısıyla mahkemei aidesinin celbi nazarı dikkati hakkında Adliye Vekâletine evrakının tevdiine dair Adliye Encümeni mazbatası

— Ergani Hapsanesinde mahpus Nikooğlu Yovan'ın hakkında hükmü veren İstiklâl mahkemesini istihlâf eden Divanı Harb tarafından muhakemei vicahiyenin ierası iktiza eylediğinden Adliye Encümeni mazbatası

— Taşköprü Ahzi Asker Muamelât Memuru Yüzbaşı Ahmed Muhsin Efendinin affı hakkındaki teklifin reddine dair Adliye Encümeni mazbatası

— Kayseri Hapsanesinde mahpus Mülâzimi-evvel Mehmed Zeki Efendinin affı hakkında validesi tarafından vâkı olan müracaatın öğütunun affı için validesinin mezumiyeti anlaşılamadığından reddine dair Adliye Encümeni mazbatası

— Aşar Kol memurluğundaki suiistimalâtından dolayı gıyaben mahkûm Rumkaleli Ali

Efendi hakkındaki takibatın tecili hakkında Gaziantep Mebusu Yasın Beyin müracaatının tecili takibat için bir sebebi meşru olmadığından reddine dair Adliye Encümeni mazbatası

— İstiklâl mahkemesince mahkûm Baytar İsmail Hakkı Efendinin affı hakkında validesi tarafından verilen istidanın; validesinin talebi affa vekâleti olup olmadığı anlaşılamadığından reddi hakkında Adliye Encümeni mazbatası

— Müebbet kürek cezasına mahkûm olup evrakı Meclisi Âliye takdim edildiğinden tesrii tetkiki talebini havi Konya Hapsanesinde mahpus Hacı Hasib'in müracaatını dolayısıyla; evrakı Mecliste bulunmadığından mahallinde taharriyat icrasına ve evrakı zâyi olmuşsa olbaptaki kaidei kanuniyeye tevfiği muamele edilmesinin mahalline işarı zımında Adliye Vekâletine tebliği lüzumuna dair Adliye Encümeni mazbatası

— Eskiyağa yataklık maddesinden dolayı Bolu'da ikamete memur Mehmed'in zevcesi ve Hakkı'nın pederi taraflarından, merkumunun afları hakkındaki müracaatın sahib ve sahıbe-i istida hükmüyle alâkadar olmadığından, istidalarının muameleye esas olamayacağına mebn-i reddi hakkında Adliye Encümeni mazbatası

— Rüşvet fiilinden mahkûm Samsun Rüşumat memurlarından Pandalâki'nin affı hakkındaki müracaatının reddine dair Adliye Encümeni mazbatası

— Kayseri Hapsanesine nakli talebini havi Sivas Hapsanesinde bulunan Hacı Mehmed'in müracaatının; merkum hakkındaki hükünde mahalli ceza tasrih edilip edilmediğinin Adliye Vekâletinden istifsarı lüzumuna dair Adliye Encümeni mazbatası

— Kütahya Jandarma yüzbaşlarından Nuri Efendinin iadei muhakeme hakkındaki talebinin; evvelce aynı talebi havi istidası üzerine Adliye Encümenince mazbataya rabtan, müzakeresinin intacına dair Adliye Encümeni mazbatası

— Mekâtibi leyliye meccami talebesinin Müceceliyeti Askeriyeye Vergisinden istisnası hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

— Memalîki müstahlasa muhtacının tâvizen verilecek tohumluk ve alâtı ziraiye için bes

yüz bin lira itası hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Maliye Encümeni mazbatası

— İstihlâs olunan mahallerdeki Ziraat Banka şubât ve sandıklarının varidat ve masarifatı hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

— Paşaili'ye gönderilecek jandarmaların maaşat ve tayinatına dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

— Antalya Belediye Reisi Akif Efendinin

istidasına dair İstida Encümeni mazbatası

— Şehit Naci Bey ailesine hidematı vatanıye tertibinden maaş tahsisi hakkındaki teklife dair Muvazenei Maliye Encümeni mazbatası

Müzakere edilecek mevad

— Menhubat komisyonları teşkili hakkındaki lâyihai kanuniye

Heyeti Vekilenin vazife ve mesuliyetine dair lâyihai kanuniye